

A lelőhely patak felé eső, Ny-i végében a gépi humuszolás során több régészeti objektumot azonosítottunk, de a gyorsan feltörő és több mint 1 m-es szinten állandósuló talajvíz miatt ezeket még állandó szivattyúzással sem tudtuk feltárni.

Duna-part (HT-150 lh., KÖH 74655): Június 26–30. között elvégeztük a régészeti megfigyelést a nyomvonal 129+550 és 129+850 km-szelvényei között. A lelőhely a Duna-part közelében, egy juhásztanya mellett lokalizálható. A gázvezeték nyomvonalában 631 m² volt régészetileg pozitív. A területet a modern korban többször bolygatták, ezért csak egyetlen objektum volt egyértelműen elkülöníthető, egy jó állapotban megmaradt nagyméretű kemence. A többi objektum azonosítása és leletanyagának megmentése érdekében a szelvényben összesen 16 keresztirányú szondát ástunk, melyekből jelentős mennyiségű kelta és római kori leletanyagot gyűjtöttünk. A kutatóárkokban több helyen megfigyelhetők voltak a lelőhelyet elpusztító modern kori tanyaépületek maradványai, valamint egy közműárok.

Felső-Szentimre-dűlő I. (HT-53 lh., KÖH 68471): Június 14. és július 1. között elvégeztük a régészeti megfigyelést a lelőhely újabb részletén, ahol a humuszréteg gépi eltávolítása során több régészeti objektumot azonosítottunk a nyomvonal 132+197 és 132+347 km-szelvényei között. A lelőhely az 56. sz. főúttól Ny-ra, a Leánka-patak két oldalán emelkedő domboldalon található. A lelőhely egy részét (a pataktól Ny-ra) 2009-ben feltártuk, az újabb objektumok a pataktól K-re kerültek elő. A gázvezeték nyomvonalában 1021 m²-nyi nyesett területből régészetileg pozitív 598 m² volt. Az objektumok a pataktól K-re sűrűn helyezkedtek el, 2 nagyméretű, hosszan elnyúló többosztatú árok mellett 2 viszonylag ép kemence érdemel említést. Az egyik kemence É-i oldalából egy füstölőjárat indul É-i irányba, de ez fél méter után megszakad, valószínűleg beomlott. A másik kemence kétosztatú, egy kis ovális alakú előtérrel. Belső terében a sütőfelület alatt kerámiatapasztást figyeltünk meg. A feltárt objektumok a római korba sorolhatók.

Felső-Szentimre-dűlő II. (HT-54 lh., KÖH 68477): Április 2–9. között a 053/38–41 hrsz.-ú ingatlanokon a nyomvonalban lehumuszolt 635 m²-ből 224 m² volt régészetileg fedett. A lelőhely az 56. sz. főúttól Ny-ra, a Leánka-patak Ny-i partján, a patakkal párhuzamosan húzódó dombhát mögött, egy a környezetéből kiemelkedő kisebb dombháton helyezkedik el, a HT-53 lelőhelytől mintegy 150 m-re. A humuszolás során 5 régészeti jelenség és 12 stratigráfiai egység került elő. Ezek közül az egyik egy mélyebb méhkas alakú tárológödör, egy másik, kisebb gödörből pedig jelentős mennyiségű kerámiatöredék és állatcsont került elő. A többi objektum nagyobb méretű, de leletanyagban igen szegény gödör volt. Az előkerült leletanyag alapján a feltárt objektumok egy kisebb őskori telep részei, amely a rézkori badeni kultúra időszakára keltezhető. A nyomvonal 132+528–132+826 km-szelvényei között

újabb 5 régészeti objektumot azonosítottunk, ezekben a korábbi feltáráshoz hasonló szerény mennyiségű badeni leletanyag volt. A lelőhelyrész egyértelműen a korábban feltárt HT-54 lelőhely folytatása.

Gyerma II. (HT-147 lh., KÖH 74651): Június 30. és július 7. között több régészeti objektumot azonosítottunk a nyomvonal 135+574–135+947 km-szelvényei között. Ezeket a 2009-ben feltárt HT-57 lelőhelytől Ny-ra emelkedő domb tetején észleltük, de a két lelőhely között összefüggés nem állapítható meg. A gázvezeték nyomvonalában 1380 m²-t humuszoltunk le, ebből régészetileg pozitív 474 m² volt. A lelőhely két részre különült el, a K-i felén egy szép, őrlőkővel és téglával kirakott szájnylású középkori kemence, valamint több árok és gödör található, de azonosítottunk egy modern kori tanyaépületet is. A Ny-i felén egy kutyacsontváz mellett két leletanyag nélküli kisebb gödör volt.

Munkatársak: Birkás Péter, Fenyvesi Anita, Mrenka Attila, Németh Réka, Vadas Livia.

LIGNER JÁCINT

134. Dunaszentgyörgy, Dömötör utca-6. sz. út között

(KÖH 58698)

(Tolna megye) Ő, Ró, Á

2010. augusztus 11–13-án terepbejárást és a műszeres lelőhely-felderítést végeztünk Dunaszentgyörgy külterületén. A régészeti kutatást a Fadd-Paks gázvezeték 18,53 km-es nyomvonalának földmunkái tették szükségessé. A terepbejárást során a tervezett gázvezeték nyomvonalát a vezeték gerincvonalától 50-50 m szélességben kutattuk.

A nyomvonalnak a Fadd gázelosztó állomástól a Dunaszentgyörgytől D-re, a községi döngkútig terjedő szakaszán nem észleltünk régészeti örökségi elemet. A nemrég Czövek Attila (Wosinszky Mór Múzeum) által bejelentett római kori útrészlet (KÖH 74075) azonosítása az ÉNy-DK-i irányú dűlőút mentén nem volt lehetséges.

A lakott területtől D-i irányban nagyszámú római kori kerámia, ill. 2 db pénzérme került elő. A felderítés során a településtől DNy-i irányban, a községi döngkúttól 300 m-re ÉK-re azonosítottuk az 58698 lelőhelyhez kapcsolódó régészeti területet. A felszínen gyűjthető kerámiatöredékek alapján őskori, római kori és középkori (Árpád-kor) lelőhelyet valószínűsítünk.

Munkatársak: Tóth Bálint, Nagy Balázs, Szabó Zoltán.

LIGNER JÁCINT

135. Dusnok, Kengyelus-hát

(KÖH 76653)

(Bács-Kiskun megye) Ő

2010. november 26-án helyszíni szemlét végeztem a település tervmódosítással érintett területén, mely kül-

területen, az 51. sz. főúttól Ny-ra helyezkedik el. A vizsgált terület és környezete geomorfológiai szempontból kevésbé változatos, a felszín átlagos magassága 90 mBf. Közvetlen környékén egykori vízfolyás (ma Vajas-fok) húzódik, amelynek Ny-i partján kisebb-nagyobb háta, göröndök helyezkednek el.

Egy új, eddig ismeretlen lelőhelyet találtam a községtől DNy-ra, az 51. sz. főút Vajas-foki hídjától kb. 400 m-re Ny-ra, a Vajas-fok kanyarulatának Ny-i partján, kb. 80×150 m-res területen kis mennyiségű őskori kerámia-töredéket gyűjtöttem.

A terület többi részén lelőhelyre utaló leletet, vagy jelenséget nem észleltem.

V. SZÉKELY GYÖRGY

136. Ebes, Sajtgyár (KÖH)

(Hajdú-Bihar megye) U, V, Sza, A

A község K-i határában lévő ipari parkban létesítendő gyár területe 1998 óta ismert intenzív, elsősorban középső neolitikumra keltezhető lelőhely.

A 2010. szeptember 21-én megkezdett humuszolás eredményeként a beépítendő terület alatt teljes egészében bolygatatlan lelőhelyet találtunk. A terület É-i szélén minimum 1 m humuszvastagság volt, de az egykori folyómeder felé lejtő D-i részen a későbbi feltöltésekkel együtt ez elérte a 2,5 m-t is. Szeptember 23. és november 5. között végeztük el a megelőző feltárást.

A 3334 m² feltárandó terület alapvetően két egymással összekapcsolódó, de nem teljesen összefüggő részből állt: a Sajtgyár épülete és a hozzá É felől kapcsolódó szennyvíztisztító és útcsatlakozás területe. Az intenzívnek meghatározható lelőhelyen 152 objektumot bontottunk ki, melyekhez 285 stratigráfiai egységet rendeltünk.

A lelőhely legkorábbi időszakát a *középső neolitikum végi* település jelentette. Az AVK késői időszakára (Esztár-csoport) keltezhető település intenzitása a főút felé haladva nőtt; elsősorban nagyméretű, amorf, elsődlegesen agyaggyerésre, másodlagosan hulladéktárolásra használt gödreit tártuk fel. Több nagyobb agyaggyerő gödör esetében megfigyeltük, hogy az objektum sekélyebb szélein kemencé(ke)t, vagy tűzhelye(ke)t alakítottak ki. A településen 4 temetkezés került elő, melyek közül 3 a nagyméretű hulladékgödrök betöltésének felső részében került napvilágra. Említésre érdemes egy nagyobb kerek gödör közepén feltárt vastag falú tárolóedényekből (köztük számos festett töredékekkel) és nagy mennyiségű vörösre égett tapasztástöredékből álló depónia, mely egy épület omladéka lehetett. Ez az időszak szolgáltatta egyben a legnagyobb mennyiségű leletanyagot is.

Feltártuk a 2003–2004-es, valamint 2007-es Zsongvölgyi feltárások során megismert laza szerkezetű vaskori település néhány gödrét is. Közülük két kisebb, kerek tárológödör emelhető ki, melyek egy vaseszközt

(sarlót?), ill. egy perem fölé húzott fülű szürke, korongolt bikónikus bögrét tartalmaztak.

Bár előkerült több római császárkori objektum is, azonban a szarmata település központját délebbre kereshetjük.

A 8–9. századi településnek mindössze egyetlen félig földbe mélyített, téglalap alakú kemencés háza került elő, közvetlenül a vízparton egy szabadtéri kemence és két kút társaságában. Mindkét szelvényben megfigyeltünk egy többcsatornás, sekély, U-profilú árokrendszert, mely DK-i irányba (a Zsong medre felé) futott le és amely feltételezhetően vízelvezetésre szolgált. A szennyvíztelep alatt kinyitott területen is sikerült betapasztott állatcsontokból, kerámia- és patics-töredékekből álló szigetelőréteggel ellátott szabadtéri kemencét kibontanunk két nagyméretű, mély agyaggyerő gödör mellett.

Munkatárs: János Judit (Széchenyi Ferenc Tájmúzeum, Ebes).

DANI JÁNOS – SZILÁGYI KRISZTIÁN ANTAL

137. Ecsefalva, Kelemen-zug (KÖH 4193)

(Békés megye) Ő

A HHE-Ecsefalva-1 és a HHE-Túrkeve-K-1 földgázkutakat összekötő földgázvezeték tervezett nyomvonalán 2010 júliusában végeztünk régészeti terepbejárásokat a korábbról ismert, őskori leletanyaggal jellemezhető lelőhely területén. Megállapítottuk, hogy a lelőhely É-i széle szorosan illeszkedik a magaspárt vonalához, itt fordul elő a legtöbb őskori edénytöredék; D-i irányban nagyon kevés kerámia található, de az mind őskori volt. A lelőhelyet D-i irányban egy sekély, régi érmeder és kb. 50 m-es leletmentes sáv választja el a Dévaványa, Réhely-dűlő, Dékány-tanya elnevezésű szarmata és Árpád-kori lelőhelytől.

LISKA ANDRÁS

138. Egerág határa

(Baranya megye) U, R, B

2010. júliusban elvégeztük a Horvát Tranzit gázvezeték-fektetés földmunkáival érintett lelőhelyek régészeti megfigyelését.

Gyilkos-tó (HT-156 lh., KÖH 74667): A humuszréteg gépi eltávolítása során több régészeti objektumot azonosítottunk, ezért a további munkavégzést a nyomvonal 174+050 és 174+150 km-szelvényei között leállítottuk. A lelőhely a pécsudvardi úttól mintegy 2 km-re D-re húzódó fennsíkon található. A gázvezeték nyomvonalában 512 m²-nyi nyesett területből régészetileg pozitív 128 m² volt. Négy régészeti objektumot azonosítottunk, melyek hulladéktároló gödrök voltak. Az egyik gödörbe behajtva egy csontvázat is találtunk. A leletanyag alapján a lelőhely a középső neolitikum időszakára keltezhető (DVK).